

Henk Schulte Nordholt: De Chinacode ontcijferd. Economische grootmacht Ja. Wereldrijk Nee.

*Amsterdam: Uitgeverij Byblos, 2006; 221 blz.; 17,90 euro
ISBN 978-90-5847-475-5*

Tegen de achtergrond van de 'China-hype', een steeds wederkerend verschijnsel in de westerse geschiedenis, en de huidige economische opmars, stelt Schulte Nordholt de vraag of China op weg is een wereldmogendheid te worden. Ter beantwoording kijkt hij naar de economische ontwikkeling van de laatste 25 jaar en naar China's visie op de geschiedenis. In de hoofdstukken 1 ('Op naar de top – Dankzij de open deur') en 2 ('Obstakels op weg naar boven') behandelt hij de 'economische boom' en de gevaren die deze bedreigen. Daarbij kan men denken aan het tekort aan energie, milieuproblemen, de zwakte van de banken, de boeren die achterblijven (kloof tussen stad en platteland), alsmede het verschijnsel van 'machtsconcentratie in te weinig handen'. Ook spreekt hij van de geweldige bureaucratie die welhaast een Chinese uitvinding is, maar die de Chinezen op grandioze wijze weten te omzeilen. 'China is een land waar niets mag, maar alles mogelijk is.' (blz. 17) In hoofdstuk 3, 'De kijk vanuit het Midden', gaat de auteur na hoe de Chinese overheid zelf tegen deze economische opmars aankijkt. Wat zijn haar motieven – economisch dan wel anderszins? En wat leert ons de geschiedenis: 'Het eeuwige China' (zie hoofdstuk 4)? In de hoofdstukken 5 ('Het nieuwe China') en 6 ('Het verleden (...) in dienst van het heden') komen kwesties als buitenlandse avonturen, het maoïstisch regime, de Culturele Revolutie en 'Japan als aartsvijand' aan bod. De auteur beklemt toont dat de Chinese kijk op de wereld wordt bepaald door de 'eeuw

van vernedering' (1840-1949), toen het land moest bukken voor eisen van de westerse mogendheden en door Japan werd bezet. In een slothoofdstuk stelt Schulte Nordholt vast dat China's economische groei onstuitbaar lijkt en dat de uitgaven voor de defensie 'groeien met dubbele cijfers'. Peking wil kennelijk de militaire capaciteiten in huis hebben tegenover Taiwan, dat als een opstandig eiland wordt beschouwd, en tegenover landen als Japan, Vietnam, de Filipijnen, Brunei, Maleisië en Indonesië, waarmee het geschillen heeft. De auteur gelooft echter niet dat China het nieuwe wereldrijk wordt. Ten eerste omdat het draagvlak voor 'empire building' onder de bevolking ontbreekt. China is nooit een samenleving geweest in de westerse zin van het woord. 'Er is geen gemeenschapszin die verder gaat dan de familie.' De keizer mocht dan voor zijn onderdanen de *pater familias* zijn, niets is de Chinees vreemder dan blinde trouw aan de vorst. 'Chinezen zijn individualisten.' Ten tweede wordt het geen nieuw wereldrijk, omdat het géén waarden en ideeën uitdraagt die universeel aanspreken. 'Een draagvlak onder de bevolking voor empire building en het uitdragen van een universeel ideaal zijn twee kernvoorwaarden voor de stichting van een wereldrijk. Peking heeft geen van beide in huis.' (blz. 179 e.v.) De auteur is zakenman en woont en werkt al twintig jaar in China. (F.v.d.B.)

Willy Vande Walle: Een geschiedenis van Japan. Van samurai tot soft power.

Leuven: Acco, 2007; 495 blz.; 38,50 euro; ISBN 978-30-334-6634-2

Dit lijvige boek belicht de ontwikkelingsgang van Japan. In 426 bladzijden neemt de auteur de lezer mee van de Jomon-periode (vanaf 10.000 v. Chr.)

naar het huidige Japanse kabinet, geleid door minister-president Yasuo Fukuda. De zoektocht naar een evenwicht tussen aansluiting bij en afzijdigheid van het Aziatische continent en de wereld vormt, naar eigen zeggen, de rode draad. Hierbij ligt de nadruk op politieke en institutionele aspecten, maar ook de sociale, economische, militaire en culturele geschiedenis worden niet veronachtzaamd. Het boek sluit af met een lijst van premiers van Japan, een tijdsbalk, aanbevolen literatuur en een personen- en zakenregister. In haar geheel bekeken doet deze monografie in de eerste plaats aan als geschiedenisstudieboek: het boek behelst meer opsomming dan uitleg. De breedte van het onderwerp – die, zoals de auteur in zijn voorwoord zelf ook aangeeft, ten koste gaat van de diepte – en het algeheel ontbreken van voetnoten versterken deze indruk. Opvallend en nuttig voor lezers die vertrouwd zijn met het Japanse schrift, is dat vele Japanse karakters in de tekst zijn opgenomen. De auteur is hoogleraar japanologie aan de Universiteit van Leuven. Hij werd in 2006 door de Japanse regering onderscheiden met de prestigieuze Orde van de Rijzende Zon. Van zijn hand verscheen ook in 2007 een evenzo dik boek over de geschiedenis van het Chinese keizerrijk tot 1600. (M.O.)

Carnes Lord: Losing Hearts and Minds? Public Diplomacy and Strategic Influence in the Age of Terror.

*Westport, Connecticut/Londen: Praeger Security International, 2006; x + 139 blz.; \$ 39,95
ISBN 0-275-99082-6*

Tijdens de periode van de Koude Oorlog was de 'Voice of America' (radio-uitzendingen), samen met het 'United States Information Agency' (geschre-

Deze rubriek staat onder redactie van dr Fenna van den Burg. Bijdragen aan deze aflevering werden verzorgd door Maaïke Okano-Heijmans (M.O.), japanologe, verbonden aan *Clingendael Asia Studies* (CAS); en door Fenna van den Burg (F.v.d.B.).

De aanwinstenlijst van de bibliotheek van Instituut Clingendael wordt maandelijks gepubliceerd op de Clingendael-website: www.clingendael.nl/resources/library/acquisitions

ven media) een effectieve vorm van wat we nu 'public diplomacy' zouden noemen. Die was in belangrijke mate gericht op het voorlichten en het winnen van de 'hearts and minds' van de bevolking achter het IJzeren Gordijn en andere delen van de wereld. Een dergelijke vorm van 'public diplomacy' dient in het tijdperk van de 'war on terror' – aldus Lord – in ere te worden hersteld. Want, of we het nu prettig vinden of niet, 'the US is at war, and may remain so for years to come'. Lord gaat na hoe in deze situatie de Amerikaanse regering effectief 'public diplomacy' als een 'soft power' kan hanteren ter vermeerdering en onderbouwing van de Amerikaanse 'strategische invloed' in de wereld. Hij schetst uit welke elementen ze zou moeten bestaan en hoe ze zich verhoudt tot andere instrumenten van psychologisch-politieke oorlogvoering. Ze zou sterk gericht moeten zijn op Europa en de moslimwereld (het Midden-Oosten). In een slothoofdstuk verwijst de auteur naar de negatieve rol die de commerciële media in het 'war on terror'-beleid spelen: 'When our own media are producing material which at the end of the day is virtually indistinguishable from the propaganda of our enemies, something seems to have gone seriously wrong in our society.' Ook Hollywood is een van de elementen 'capable of compromising the effectiveness of American soft power in the current global conflict'. Het zou al veel helpen als Hollywood ervan afzag de islam en de moslims af te beelden op een wijze die 'inflammatory or disrespectful' is, of die – het andere uiterste – de zaak van de terroristen bejubelt. Ook uitspraken van evangelisch-christelijke dominees die de islam als godsdienst naar beneden halen, hebben een disproportionele invloed op de moslimwereld, niet gewend als die is aan 'de muur tussen kerk en staat'.

Uiteindelijk zal de 'war on terror' niet worden gewonnen zonder het creëren en onderhouden van nieuwe vrienden en bondgenoten van de Verenigde Staten in de moslimwereld. 'This is a fundamental truth for all those interested in reviving and redefining the missions of public diplomacy today.' (F.v.d.B.)

Kishan S. Rana & Jovan Kurbalija (red.): Foreign Ministries. Managing Diplomatic Networks and Optimizing Value.

*Malta/Genève: Diplofoundation, 2007; viii + 352 blz.; 25,= euro
ISBN 978-99932-53-16-7 (diplo@diplo-macy.edu)*

Deze bundel bevat 25 essays die oorspronkelijk werden gepresenteerd op een 'Conference of Foreign Ministries' in 2006, georganiseerd door 'DiploFoundation', een niet-gouvernementele organisatie gesponsord door Zwitserland en Malta. Zij verleent onder meer bijstand aan 'countries short of material and human resources to better participate in international affairs'. Op deze conferentie, waaraan door vertegenwoordigers uit vele landen, zowel uit de diplomatieke praktijk als uit de wetenschap, werd deelgenomen, werd de huidige stand van zaken onder de loep genomen. Dit geschiedde tegen de achtergrond van een wereld waarin 'domestic demands and international pressures associated with globalization and regionalization pose diverse and complex challenges', zowel aan regeringen als aan diplomaten. Aldus kwamen hervormingen en aanpassingen van ministeries van Buitenlandse Zaken ter sprake, alsmede nieuwe eisen die aan het diplomatieke werk worden gesteld. Dit vindt men terug in de 25 essays van deze bundel, waarvan vele op basis van praktische ervaringen tot

stand zijn gekomen. De bundel sluit af met een blik in de toekomst ('Horizon 2020') van de Italiaan Aldo Matteucci, oud-ondersecretaris-generaal van de Europese Vrijhandels Associatie (EFTA). Hij is van mening dat de diplomatie 'onsterfelijk' is - zij het niet in haar structuren. Diplomatie is alleen maar complexer en veeleisender geworden; zij zal blijven doen wat ze altijd het beste heeft gekund: 'comprendre et faire comprendre' (begrijpen en uitleggen). (F.v.d.B.)